

UDK/UDC: 796.525(497.5 Crikvenica) (091)

DRAGAN MARGAN

Rijeka, ing. građevinarstva

PLANINARSTVO CRIKVENIČKOG KRAJA

Povijesni pregled

POČECI

Udruživanje planinara počelo je 1857. godine u Engleskoj, a potom u Austriji, Švicarskoj, Italiji, Njemačkoj, Poljskoj, Mađarskoj, Francuskoj i Hrvatskoj. Prvo udruženje u Hrvatskoj osnovano je 1874. godine pod nazivom Hrvatsko planinarsko društvo. Bilo je centralizirano i vezano za Zagreb, a preko svojih povjerenika širilo je planinarske ideje u drugim krajevima Hrvatske. Crikvenica postaje zanimljiva u širem turističkom smislu izgradnjom luke 1877. godine, a među izletnicima koji dolaze bilo je pojedinaca zainteresiranih za brdsko priobalno područje. Tako nastaju prvi obilasci okolice s planinarskim pobudama. Crikveničko područje je u planinarskom smislu prvi popularizirao dr. Johannes Frischauf, sveučilišni profesor iz Graca, u vodiču «Klimatischer Curort und Seebad Crikvenica» objavljenom 1891. godine. Građani Crikvenice uključili su se 1888. godine u Primorsko planinsko društvo u Sušaku.

Želja za organiziranim planinarenjem dovela je do decentralizacije, pa su se osnivale podružnice. Do 1940. bilo ih je već 84, a 31. po redu osnivanja bila je ona u Crikvenici pod nazivom «Drenin» (1924.-1928.).

Planinarske aktivnosti u Hrvatskoj ne prestaju ni u dane II. svjetskog rata, a planinarska organizacija doživljava mnoga iskušenja i promjene. Godine 1945. nova vlast raspušta sva planinarska društva, ali ubrzo se uočavaju prednosti poznavanja planinarskih vještina, pa se 1948. godine ponovno osnivaju samostalne planinarske organizacije. Crikvenica 1951. godine dobiva svoje planinarsko društvo pod nazivom «Lukovo» (1951.-1955.). Dotad

su Crikveniĉani bili vezani na planinare u Rijeci ili u susjednom Bribiru. U razdoblju od 1963. do 1972. godine profesorica Josipa Siĉić uĉlanjuje gimnazijalce u planinarsko društvo «Platak» iz Rijeke. Napokon, 1985. godine osniva se planinarska udruga pod nazivom «StrileŹ» koja okuplja ne samo Crikveniĉane nego i mnoge osobe iz šire okolice, i sustavno se bavi osnovnim planinarskim aktivnostima i populariziranjem planinarstva.

DRENIN

Podružnica Hrvatskog planinarskog društva «Drenin» osnovana je 23. travnja 1924. u Crikvenici i okupila 67 ĉlanova u prvoj godini djelovanja. NajzasluŹniji za aktivnost podružnice bio je njen predsjednik Franjo Paulić (1889.-1962.), tada direktor banke u Crikvenici.

Podružnica je dobila naziv prema brijegu Drenin (381 m) na Primorskom bilu, odnosno hrptu iznad Crikvenice. To je najviša kota iznad središta naselja (istoĉno), vidikovac koji je prapovijesnim stanovnicima, Liburnima, omogućavao kontrolu doline i mora. O postojanju gradine na Dreninu svjedoĉi danas široko rasut prsten kamenja korištenog za suhozid.¹

Do krize u podružnici dolazi 1926. godine, kada i predsjednik i tajnik udruge odlaze iz Crikvenice. Osipa se ĉlanstvo, opada zanimanje, ne održavaju se skupštine, a središnjica traŹi izvješće. U pismu od 7. oŹujka 1928. Dragutin Fintić izvještava o nemogućnosti daljnjeg rada, pa središnjica u Zagrebu dopisom od 25. travnja iste godine zakljuĉuje likvidaciju udruge.

LUKOVO

Osnivaĉka skupština planinarskog društva «Lukovo» iz Crikvenice održana je 10. lipnja 1951. u izletištu «Mirna koliba» na cesti Crikvenica - Tribalj. Okupilo se stotinjak zainteresiranih osoba iz Crikvenice, Triblja, Bribira i drugih okolnih mjesta. Izabran je i upravni odbor, a smjernice i preporuke za rad dao je delegat Planinarskog saveza Hrvatske, dr. Boris Vrtar.

Društvo je dobilo naziv po zaravni Lukovo (780 m. n. v.), koje se nalazi sjeveroistoĉno od Crikvenice, na podruĉju poznatom po organiziranju snažnog antifašistiĉkog otpora u II. svjetskom ratu. Prostorije za rad društva osigurane su u Domu kulture. Jedan od prvih planinarskih pohoda organiziran je iz Crikvenice na Lukovo; tom je prilikom staza obiljeŹena, a na Lukovu se logorovalo.

¹ Dr. Radmila Matejĉić: Crikvenica – podruĉje općine, Privredni vjesnik, Zagreb, 1987.

Međutim, Društvo nije bilo duga vijeka – izbrisano je iz popisa Planinarskog saveza Hrvatske 21. veljače 1955. godine.

STRILEŽ

Inicijativni odbor za osnivanje novog planinarskog društva je krajem 1984. i početkom 1985. godine počeo s pripremama, a Osnivačka skupština je održana 15. travnja 1985., uz nazočnost predstavnika Planinarskog saveza Hrvatske Stanka Vičića, predsjednika Općinskog planinarskog saveza Rijeka Miljenka Pavešića, te predstavnika susjednog PD «Viševica» iz Bribira, Zrinka Antonića i Marka Jerkovića. Na Skupštini su usvojeni Statut udruge, Poslovnik o radu Skupštine i Programske smjernice, izabrana upravna tijela Društva, te određena visina članarine. Naziv društva Strilež, odabran je prema jednoj od najviših (1379 m) planina u planinskom zaleđu. Rješenje o upisu u Registar društvenih organizacija općine Crikvenica doneseno je 28. kolovoza 1985. i time je službeno otpočelo djelovanje PD «Strilež» u Crikvenici.

Broj članova Društva mijenjao se kroz godine. Najmanji broj članova zabilježen je u danima gospodarske krize i Domovinskog rata (25), a najveći u trenucima okretanja Društva radu s djecom u osnovnoj školi (113). Godišnje je aktivno bilo prosječno 60 članova, usprkos činjenici da je u prvih 20 godina rada PD Strilež ispunjeno čak 535 prijavnica. Težište rada bilo je kao i u mnogim društvima, na članovima uključenim u upravna tijela društva.

Rukovodioci Društva

GODINA	PREDSJEDNIK	TAJNIK
1985.	Ivan Sobol	Vladimir Savić
1986.	Ivan Sobol	Vladimir Savić
1987.	Damir Margan	Vladimir Savić
1988.	Damir Margan	Vladimir Savić
1989.	Vladimir Savić	Marijan Paladinić
1990.	Vladimir Savić	Marijan Paladinić
1991.	Vladimir Savić	Marijan Paladinić
1992.	Vladimir Savić	Marijan Paladinić
1993.	Emil Ačko	Marijan Paladinić
1994.	Emil Ačko	Marijan Paladinić
1995.	Stanko Jurdana	Ilonka Križanec-Hrženjak
1996.	Stanko Jurdana	Ilonka Križanec-Hrženjak
1997.	Stanko Jurdana	Željka Ugrin
1998.	Stanko Jurdana	Željka Ugrin

1999.	Marijan Paladinić	Željka Ugrin
2000.	Marijan Paladinić	Željka Ugrin
2001.	Marijan Paladinić	Željka Ugrin
2002.	Marijan Paladinić	Željka Ugrin
2003.	Damir Margan	Josip Pravdica
2004.	Damir Margan	Josip Pravdica

Kako bi se unaprijedila organiziranost Društva i ostvarili što bolji rezultati pristupilo se formiranju odsjeka i povjerenstava, izabrani su markacista, vodič i skrbnik planinarskih objekata, te doneseni nužni akti na osnovu kojih se postupalo.

Upravni akti

Naziv	Godina donošenja
Statut	1985., 1995., 1997., 2004.
Poslovnik o radu Skupštine	1985.
Poslovnik o radu Nadzornog odbora	2000.
Pravilnik Odsjeka markacista	2001.
Poslovnik Izvršnog odbora	2002.
Pravilnik vodičke službe	2003.
Pravilnik o upravljanju planinarskim kućama	2003.
Pravilnik o arhivskoj građi	2004.

Osnovna djelatnost PD «Strilež» organiziranje je planinarskih izleta. Prvi je poduzet odmah nakon osnivanja Društva, u nedjelju 20. travnja 1985. godine, i to na obližnji vrh Medviđak (1027 m). Uz Ivana Sobola na izlet se odazvalo 32 člana. Uslijedila su mnogobrojna uspinjanja po planinskom zaleđu, Gorskom kotaru, te po Velebitu. Upoznaju se brda Hrvatskog Zagorja, Slavonije i Dalmacije, ali ide se i u Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju, Sloveniju, Italiju, Austriju, Njemačku, Slovačku, Kanadu, Egipat, Francusku i Švicarsku. Godišnje se organizira 30-40 izleta različite težine, uglavnom rekreativnih. Nažalost, ne raspolažemo saznanjima o samoinicijativnim planinarenjima pojedinaca. U svrhu populariziranja planinarstva Društvo je pokrenulo tri masovne akcije. Provede se tradicionalno zimi, u proljeće i u jesen, i kako su bile vrlo uspješne i poznate, postale su tradicionalne. To su «Pješačenjem do zdravlja» (od 1989.), «Gljivarski vikend» (od 1994.) i «Zimski uspon na Viševicu» (od 1995.). Na svakoj od tih akcija u prosjeku sudjeluje 100-200 planinara iz društava Rijeke, Zagreba, Gorskog kotara, Like, Dalmacije, ali i iz Slovenije.

Za svako planinarsko društvo značajno je da ima objekt na planini. PD «Strilež» je 1987. dobilo brvnare rekonstruiranog partizanskog logora Kurin,

smještenog blizu Lukova, te utrošilo mnogo vremena da bi ih uredilo za potrebe planinara i planinarenja. Godine 2001. Društvo je, uz obavezu održavanja, dobilo na korištenje dio kuće Stalak (na cesti Novi Vinodolski – Ogulin) od Hrvatskih šuma, Uprave šuma Senj. Ti objekti su ishodišta za izlete u okolicu i mjesta za prigodna okupljanja (proslave, edukacije i sl.) članova PD «Strilež», ali i drugih planinara.

Važna djelatnost udruge je održavanje planinarskih oznaka – markacija na „svom“ području. Od prvog obnavljanja staze Grižane – Kalac – Zagradski vrh (kao dio Riječke transverzale) 1985. godine do danas provedeno je više radnih akcija na održavanju postojećih i polaganju novih staza. Na poziv i uz potvrdu Planinarskog saveza Hrvatske, Komisije za planinarske putove i označavanja od 1. svibnja 1989., Društvo preuzima održavanje velebitske staze Velike Brisnice – Rossijeva koliba, a nastavlja i danas, uz dopuštenje Uprave Nacionalnog parka „Sjeverni Velebit“. Time je Društvo uključeno u stručnu valorizaciju najznačajnije hrvatske planine. Na temelju dogovora na razini Županijskog planinarskog saveza preuzete su obveze i nadziranja stanja na planinarskim stazama, kako je prikazano tabelarno.

Održavanje staza

NAZIV	ETAPE
Velebitska staza	Modrići – Velike Brisnice – Rossijeva koliba
Riječka planinarska obilaznica (1)	Crikvenica – Grižane – Šterna – Medvidak
(2)	Šterna – Zagradski vrh – Vagabundina koliba
(3)	Vagabundina koliba – Viševica
Kurinska staza	Bribir – Kurin – Duševlaka – Bor (Zagradski vrh)

U cilju edukacije i obavješćavanja članova Društva organiziraju se prikazivanja snimaka planinarskih uspona i predavanja o planinarskim vještinama, povremeno i izložbe fotografija o planinarskim podvizima. Velika se pozornost poklanja osposobljavanju u planinarskim specijalnostima, odnosno vještinama, i rad Društva podiže se na višu planinarsko-stručnu razinu, a sve akcije provode se sigurnije i uspješnije.

Suradnja s drugim udrugama i institucijama uvijek se njegovala i nastavlja se sa susjednim planinarskim društvima, ali i s udrugama s kojima smo provodili zajedničke akcije. Suradnju s bivšim Općinskim planinarskim savezom Rijeka, zamijenila je dobra suradnja s Planinarskim savezom Primorsko-goranske županije, u osnivanju kojega je sudjelovalo PD «Strilež». Zajednički se obilježavaju i slave značajne obljetnice, organiziraju radne akcije, pohodi i sl. Godine 1995. na Kurinu roslavljena je deseta godišnjica postojanja i djelovanja PD «Strilež». U ime Hrvatskog planinarskog saveza proslavi

je nazočio prof. dr. Željko Poljak. Sastanci Društva oduvijek su bili otvoreni za sve zainteresirane, bili oni članovi ili ne. Radi obavještanja sugrađana i privlačenja planinarstvu postavljen je oglasni ormarić, u kojemu su obavijesti o svakom izletu ili radnoj akciji, kao i pozivi za učlanjenje. Povremenim objavljivanjem članaka u dnevnicima «Večernji list», «Vjesnik» i «Jutarnji list», te u časopisu Hrvatskog planinarskog saveza – «Naše planine» preimenovanom u «Hrvatski planinar», rad Društva približavan je širem krugu ljudi.

Društvena prostorija je svakako jedan od najbitnijih uvjeta za rad. Bez stalnog i odgovarajućeg prostora dolazi do neželjenih posljedica, kao što su gubljenje dokumentacije i pokretne imovine, što se nažalost događa i u ovom društvu. Društvo se okupljalo po lokalima u Crikvenici, zatim u prostoriji Izviđačkog odreda, u Omladinskom klubu «Kaštel», pa u OK SSO općine Crikvenica i Udruženja boraca NOR-a općine Crikvenica, u Vili Luise, ispod platana pred Gradskom vijećnicom, u osnovnoj školi «Zvonko Car» - ako se radilo s učenicima. Ni danas taj problem nije riješen na zadovoljavajući način. Društvo se koristi prostorijama dvorane sportova u Crikvenici, ali i dalje nema svoga prostora za držanje dokumentacije i ostale pokretne imovine.

Sažetak

Planinarstvo u nas ima dugu tradiciju: 2005. godine proslavljena je osamdeseta godišnjica planinarskog društva Crikvenica i dvadeseta godišnjica planinarskog društva Strilež. Dvadesetih godina 19. stoljeća osnovano je u Crikvenici prvo društvo pod imenom Drenin, a u Bribiru Zagradski vrh, kasnije preimenovano u Viševicu. Planinari ovih društava obišli su sva planinarska odredišta u bližoj i daljoj okolici, a pojedinci i u nekim susjednim državama. Obilježili su planinarske putove i staze kroz Vinodol i uredili veći dio tih staza.

Ključne riječi

Planinarstvo, planinari, planinarske staze i putovi, planinarska odredišta, planinarenje, Strilež, Drenin, Zagradski vrh, Viševica.

Summary

Dragan Margan

MOUNTAINEERING IN THE REGION OF CRIKVENICA

Historical overview

Mountaineering in this region has a long tradition: in 2005. the eightieth anniversary of the mountaineering society in Crikvenica and the twentieth anniversary of the mountaineering society Strilež were celebrated. During the 1820s the first society in Crikvenica was established under the name Drenin, and in Bribir under the name Zagradski vrh which was later changed to Viševica. Mountaineers of these societies visited all mountaineering destinations in the nearer and wider area and even went to the neighboring countries. They have marked mountaineering trails and paths throughout Vinodol and preserved most of these paths.

Key words

Mountaineering, mountaineers, mountaineering paths and trails, mountaineering destinations, mountaineering, Strilež, Drenin, Zagradski vrh, Viševica.